

Savant și om de stat, slujitor fidel al administrației publice

In memoriam: 85 de ani de la nașterea lui Mihail Platon

Scientist and statesman, faithful servant of public administration

In memoriam: of the 85th birth anniversary of Mihail Platon

CZU 016:[35(478)+929]

Aurel SÎMBOTEANU,
doctor în științe politice, conferențiar universitar,
prorector al Academiei de Administrare Publică

SUMMARY

On September 2, 2017, the scientist and state man, the first rector of the Academy of Public Administration, Mihail Platon, would have been 85 years old. He was one of the few state dignitaries who, along with the practical activities, were also concerned with the research and innovation activity in the field of public administration, initiating and developing a new branch of social sciences - the science of administration.

In the present study there are some reflections on the scientific heritage of Mihail Platon, an inheritance which is required to be valued and further developed by current researchers, taking into account the present and future demands of the theory and practice of public administration.

Keywords: public administration, administrative science, conceptualization of administrative processes, activity of public administration personnel, the reforming of public administration, administrative systems, training of state officials.

REZUMAT

La 2 septembrie 2017 savantul și omul de stat, primul rector al Academiei de Administrare Publică, Mihail Platon, ar fi împlinit 85 de ani de la naștere. Domnia sa a fost unul din puținii demnitari de stat care, de rând cu activitățile practice, a fost preocupat și de activitatea de cercetare și inovare în domeniul administrației publice, inițiind și dezvoltând o ramură nouă din domeniul științelor sociale - știința administrației.

În prezentul studiu se expun unele reflecții asupra moștenirii științifice a lui Mihail Platon, moștenire care se cere a fi valorificată și dezvoltată în continuare de către actualii cercetători, reieșind din solicitările prezente și de viitor ale teoriei și practicii administrației publice.

Cuvinte-cheie: administrație publică, știința administrației, conceptualizarea proceselor administrative, activitatea cadrelor din administrația publică, reformarea administrației publice, sisteme administrative, pregătirea funcționarilor de stat.

Numele lui Mihail Platon, savant și om de stat, se înscrie în lista personalităților remarcabile ale neamului nostru. Născut la 2 septembrie 1932 în satul Bulboaca, actualmente raionul Anenii Noi, domnia sa a cunoscut pe viu amprentele perioadelor complicate prin care i-a fost sortit să treacă generației sale - război, foamete, atmosfera deportărilor, colectivizarea forțată și totul ce a urmat ulterior, descrise amănunțit și convingător de dumnealui în cartea autobiografică intitulată „Viața mea” [14].

De mic copil s-a tras la carte, absolvind, în 1948, școala medie incompletă din satul natal, în 1952 - Școala pedagogică din Bender, în 1961 - Universitatea de Stat din Chișinău, în 1971 - Școala Superioară de Partid din Moscova, iar în 1972 - aspirantura la Academia de Științe a Moldovei.

Studiile căpătate, dar și felul său de a fi ca posesor al unor abilități organizatorice pronunțate și purtător al valorilor morale de bună conviețuire umană i-a determinat și o carieră profesională ascendentă. A activat în calitate de învățător, director de școală, prim-secretar al comitetului raional Strășeni al ULCT din Moldova, instructor al Comitetului Central al ULCT din Moldova.

Ulterior, a fost avansat la munca de partid și de stat, exercitând funcțiile de secretar, secretar al doilea al CR Florești al PCM, președinte al comitetului executiv raional Criuleni, prim-secretar al CR Ungheni al PCM. Este bine cunoscută munca sa în calitate de șef al secției știință și instituții de învățământ a CC al PCM, de președinte al comitetului executiv orășenesc Chișinău, de vicepreședinte și prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al RSS Moldovenești.

Vom menționa că Mihail Platon, deținând titlul științific de doctor habilitat în economie și posedând o bogată experiență de muncă în autoritățile publice, se înscrie în rândurile puținilor demnitari de stat care, după declararea Independenței Republicii Moldova, a conștientizat pe deplin necesitatea redi-

mensionării activității administrative. În contextul inițierii procesului de democratizare a societății la intersecția anilor optzeci-nouăzeci ai secolului trecut, care și-a găsit expresie în orientarea spre valorile general umane, spre edificarea statului de drept, spre acceptarea și implementarea pluralismului politic, recunoașterea și legiferarea proprietății private, a demarat reformarea multor sfere ale vieții sociale, inclusiv a sistemului de administrație publică. Viziunile noi asupra dezvoltării administrației publice puteau fi realizate pe două căi principale și anume: prin pregătirea cadrelor capabile să activeze în condițiile noi și prin efectuarea cercetărilor științifice menite să fundamenteze teoretic și să argumenteze practic locul și rolul administrației publice în condițiile funcționării statului independent Republica Moldova.

Inițiativa în acest domeniu îi aparține lui Mihail Platon, care exercita la acel timp funcția de viceministru de stat al Republicii Moldova, propunând fondarea și devenind, în 1993, primul rector al Academiei de Studii în Domeniul Administrării Publice pe lângă Guvernul Republicii Moldova, redenumită, în 1998, în Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, reorganizată, în 2003, în Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, din anul 2014 - Academia de Administrare Publică.

Pe parcursul activității sale în cadrul Academiei (1993-2004), Mihail Platon a îmbinat trei forme de activitate: administrativă, exercitând funcția de rector, didactică și de cercetare, în calitate de profesor universitar. Practic, a fost perioada de constituire a unui sistem nou de instruire a cadrelor, de care republica nu a dispus în trecut. În pofida multor greutăți, Mihail Platon a soluționat multiple probleme organizatorice, didactico-științifice și logistice la etapa de constituire și dezvoltare a instituției. Fiind mereu în căutarea noului, inițiind

colaborarea cu instituțiile similare din alte țări, stabilind relații strânse și benefice cu autoritățile publice centrale și locale, rectorul Mihail Platon a reușit, cu susținerea și participarea activă a întregului colectiv al Academiei, să pună bazele unei instituții fără de care este de neconceput activitatea de modernizare a administrației publice din Republica Moldova.

O atenție deosebită s-a acordat și activității de cercetare. Studiile științifice elaborate aici sub îndrumarea lui Mihail Platon, cu începere din 1993, au pus bazele științei autohtone a administrației publice, care au contribuit substanțial la conceperea misiunilor administrației publice generate de dobândirea independenței Republicii Moldova.

Sfera intereselor științifice ale dumnealui a fost determinată de sarcinile de edificare a unei administrații publice, capabile să-și exercite funcțiile pentru satisfacerea doleanțelor cetățenilor în contextul evoluției democratice a sistemului politic. Activitățile de cercetare le-a continuat și în următorii ani, deținând funcțiile de consilier al Președintelui Republicii Moldova în problemele culturii, învățământului și științei (ianuarie 2004 - octombrie 2007) și de consilier principal de stat, secretar al Consiliului Național pentru decernarea Premiului de Stat (octombrie 2007 - decembrie 2009).

În contextul comemorării, la 2 septembrie curent, a 85 de ani de la nașterea lui Mihail Platon, Senatul Academiei de Administrare Publică a decis publicarea unei culegeri de studii cu genericul „*Pregătirea funcționarilor de stat: în căutarea concepției*”, în care au fost incluse într-o ordine consecutiv-cronologică materialele elaborate de către Mihail Platon în perioada 1993-2010 și inserate, la timpul lor, în diferite surse de specialitate [1]. Fiind expresia timpului în care au fost elaborate, studiile respective se bazează pe legislația în vigoare din acea perioadă, analizează sistemul

instituțional și dimensiunile funcționale caracteristice administrației publice din perspectivă evolutivă. Recent, la Academie a avut loc lansarea acestei culegeri de studii, în cadrul căreia vorbitorii, reprezentanți ai mediului academic și autorităților publice, au evidențiat aportul deosebit al lui Mihail Platon la inițierea și dezvoltarea științei administrației din Republica Moldova.

Analizând studiile inserate în culegerea nominalizată, dar și opera științifică în ansamblu a lui Mihail Platon, am putea evidenția, în viziunea noastră, câteva direcții importante de cercetare și anume: a) studii de conceptualizare a proceselor și fenomenelor administrative; b) studii cu referire la activitatea cadrelor din administrația publică; c) studii privind procesul de reformare a administrației publice; d) studii comparate vizând sistemele de administrație publică; e) studii complexe cu menire didactică.

În continuare, vom încerca să elucidăm aportul autorului în fiecare dintre aceste direcții de cercetare, care, în totalitatea lor, constituie conținutul tematic și parametrii dimensionali ai investigațiilor efectuate de Mihail Platon, dar și reperele principale ale științei administrației.

a) Studii de conceptualizare a proceselor și fenomenelor administrative

Începutul ultimului deceniu al secolului trecut poate fi considerat, cu adevărat, perioada reconstituirii și reevaluării multor domenii științifice. Schimbări serioase de esență paradigmatică și de conținut s-au produs în domeniul științelor sociale, care erau menite să explice noile realități condiționate de prăbușirea sistemului totalitar și, în acest context, de necesitatea identificării unor legități metodologice și căi empirice de tranziție spre o societate democratică.

În aceste condiții, se cereau conceptualizate multe domenii de cercetare, inclusiv domeniul administrării publice, care era unul absolut nou pentru știința autohtonă. Trecerea la un nou sistem politic, bazat pe pluralism și diversitate, competitivitate

și relații economice de piață, presupunea, în primul rând, ajustarea la noile condiții a sistemului administrativ, care urma să asigure, la rândul său, ireversibilitatea proceselor inițiate.

În acest sens, Mihail Platon, în unul din studiile sale intitulat *„Pregătirea funcționarilor de stat: în căutarea concepției”*, care a devenit și genericul culegerii de studii despre care s-a vorbit mai sus, inițiază, de fapt, cercetările științifice în domeniul administrării publice [1, p. 20-27]. În viziunea sa, rezolvarea sarcinilor care stăteau în fața organelor de stat după dobândirea independenței - reformarea economiei naționale, crearea noilor structuri administrative, căutarea căilor pentru depășirea crizei vieții sociale și paraliziei puterii, stabilirea consensului civil și național - făcea necesară constituirea unui sistem calitativ nou de formare a aparatului administrativ de stat și municipal adecvat transformărilor radicale din Republica Moldova.

Aceasta impunea crearea unui sistem de pregătire și perfecționare a cadrelor pentru organele administrației publice, elaborarea și promovarea unei politici eficiente de cadre. În realizarea acestor sarcini serioase și deloc simple, rolul principal urma să-l joace o instituție de învățământ specializată în domeniul administrației publice. S-au cerut eforturi esențiale pentru a conceptualiza și a argumenta necesitatea unei astfel de instituții, deoarece, după cum menționează însuși Mihail Platon, „exista opinia eronată, precum că în genere nu este nevoie de a pregăti special funcționari de stat, deoarece formarea organelor de conducere se efectuează prin angajarea celor mai calificați specialiști din veriga de bază a economiei și culturii” [9, p. 25]. Oricât de importante ar fi pentru țară activitatea antreprenorială și piața civilizată, acești factori, în viziunea lui Mihail Platon, nu vor putea salva economia sa, dacă nu va fi găsită calea sigură pentru rezolvarea problemei cadrelor.

Vorbind despre misiunile Academiei, dumnealui specifică în aspect conceptual, că principiile de bază ale activității sale sunt orientarea spre pregătirea cadrelor de conducere pentru aparatul de stat și a specialiștilor de stat cu accent pe dezvoltarea integră a personalității, umanismul și caracterul democratic al instruirii, flexibilitatea și receptivitatea la inovații. Funcționarii trebuie să fie instruiți prin cunoașterea profundă a problemelor actuale ale managementului, prin cunoștințe sistematice în domeniul științei administrației, jurisprudenței, politologiei, sociologiei, economiei, psihologiei, sistemelor și tehnologiilor informaționale.

Pregătirea cadrelor în acești parametri se putea realiza doar reieșind din rigorile științei administrației, un domeniu absolut nou, la acel moment, pentru Republica Moldova. Lui Mihail Platon îi aparține introducerea în circuitul științific a principalelor categorii ce vizează știința administrației în spațiul Republicii Moldova. Astfel, în studiul *„Știința administrației publice: concepții și probleme ale dezvoltării”* [1, p. 42-53], el analizează geneza și evoluția științei administrației în aspect universal, specificându-se că ea reprezintă o știință social-politică, care are drept obiect studierea activității administrative a statului și a colectivităților locale cu scopul realizării în condiții optime a funcțiilor ce le are în cadrul sistemului social global. Știința administrației, ca ramură a științei, s-a constituit treptat într-o perioadă îndelungată de timp și în colaborare cu alte științe, ca urmare a preocupărilor pentru perfecționarea administrației publice, evidențiindu-se îndeosebi rolul științelor camerale, al reprezentanților doctrinei franceze și doctrinei americane, dar și aportul reprezentanților științei administrative românești din perioada interbelică.

În studiile sale Mihail Platon este preocupat de conceperea particularităților etapei de trecere de la totalitarism la democrație, perioadă ce se caracterizează

printr-o criză permanentă ce face parte din fenomenele de ordin sistemic, care afectează toate sferele organizării societății: economică, politică, spirituală, ceea ce, de fapt, reprezintă o criză a administrării sociale luate în ansamblu. Situația creată, consideră dumnealui, reclamă o analiză serioasă și o elaborare colectivă a unei concepții științifice despre administrarea societății în perioada de tranziție, care să țină seama atât de tendințele generale ale lumii, precum și de particularitățile naționale ale dezvoltării sociale.

O parte componentă a studiilor de conceptualizare a proceselor administrative sunt investigațiile efectuate de Mihail Platon privind serviciul public [1, p. 32-41; 5]. Preluând conceptul implementat în țările cu sisteme administrative avansate, și anume că serviciul public este o instituție socială deosebită care stabilește și reglementează relațiile organelor administrației publice cu funcționarii săi, el lansează ideea privind necesitatea preluării experienței altor țări de a avea un organ special al puterii executive, care ar înfăptui conducerea serviciului public, s-ar preocupa de problemele dirijării relațiilor administrative și de muncă. Vom menționa, cu regret, că încercările de a forma astfel de organe în Republica Moldova (Direcția pentru Politică de Cadre pe lângă Guvern; Ministerul Administrației Publice Locale) nu s-au soldat cu succes din cauza subaprecierii din partea factorilor de decizie a acestei activități și, în special, a faptului că la etapa actuală avem nevoie de un aparat de stat calificat, puternic, de funcționari cu înalte calități morale.

Fiind un bun cunoscător al problemelor sociale de care a fost preocupat în activitatea administrativă practică, Mihail Platon investighează sub diferite aspecte aceste probleme. În lucrarea „*Probleme ale politicii sociale*” [3] examinează geneza și natura politicilor sociale, atribuindu-i statului calificativul de principală instituție socială.

Din multitudinea de atribuții ale unui stat contemporan, de rând cu asigurarea securității naționale și a liniștii interne, un loc de frunte îl ocupă asigurarea unui mod decent de viață a cetățenilor, crearea condițiilor pentru dezvoltarea lor multilaterală, pentru prosperarea societății în întregime. Noi sarcini revin, în acest context, administrației publice locale, examinate de autor într-un compartiment aparte al lucrării.

b) Studii cu referire la activitatea cadrelor din administrația publică

În arealul intereselor științifice ale lui Mihail Platon un loc deosebit îl ocupă tematica ce ține de activitatea cadrelor din administrația publică. În condițiile relațiilor democratice de realizare a procesului de guvernare se întrevădea necesitatea elaborării unui nou statut al funcționarilor publici și aleșilor locali. În studiul „*Statutul și perfecționarea personalului autorităților locale, perfecționarea aleșilor locali*” [1, p. 133-137] se argumentează necesitatea elaborării unui statut al funcționarului public care, în viziunea lui Mihail Platon, reprezintă o totalitate de norme juridice ce reglementează condițiile pe care trebuie să le întrunească o persoană fizică pentru a deveni funcționar public, drepturile și obligațiile acesteia. Dumnealui acordă o atenție sporită profesionalismului cadrelor. În acest sens, consideră că fiecare funcționar se poate convinge din proprie experiență că, pentru a activa eficient, are nevoie de o pregătire și o perfecționare permanentă. Aceste cerințe ale timpului determină în mod obligatoriu modificarea structurală a raportului dintre pregătirea continuă a cadrelor și toate noutățile furnizate de știință și practică.

Problema motivării funcționarului public față de instruire, setea de a cunoaște lucruri noi și de a lucra pe nou, calitățile morale ale angajaților din administrația publică sunt linii de subiect ale mai multor studii realizate de Mihail Platon [4; 1, p. 121-132, 150-160]. Conștiința profesio-

nală a funcționarului public trebuie să fie constructivă, consideră dumnealui. Dacă omului îi lipsesc pozițiile morale sigure, orientate spre interesele publice, el poate fi profesionist în domeniul său, însă rezultatele activității sale vor avea urmări negative pentru societate. El poate să activeze în mod destul de profesionist, dar în interesele personale sau în interesul grupului de oameni pe care îi reprezintă, și în acest sens caracterul profesionalismului său este distructiv. Considerăm că aceste adevăruri științifice promovate de Mihail Platon sunt foarte utile pentru activitatea administrativă actuală, pentru care sunt caracteristice abateri serioase de la normele conduitei umane civilizate.

În colaborare cu alți autori - C. Moroșanu, N. Eftimie, C. Chelaru, N. Pepelea, A. Barbăroșie - Mihail Platon examinează sintetic câteva condiții pe care trebuie să le întrunească funcționarul public în contactul său cotidian cu cetățenii [4]. Fără a neglija valențele profesionale sau cele de cultură generală, absolut necesare și obligatorii pentru orice funcționar, autorul insistă în investigația respectivă asupra calităților umane pe care trebuie să le întrunească funcționarul public. Se evidențiază aspectele privind comunicarea, manierele elegante de comportament, pregătirea și desfășurarea întâlnirilor de lucru, limbajul corespondenței oficiale, ținuta vestimentară și altele.

În unul din studiile sale publicate în anul 2002 [1, p. 62-69], Mihail Platon își exprimă îngrijorarea față de comportamentul unor angajați din administrația publică. Fenomenul se explică prin aceea, menționează dumnealui, că pe parcursul ultimilor ani și-au pierdut valoarea fostele norme ale eticii administrative, chiar dacă acestea erau departe de perfecțiune și generau o sumedenie de inconveniențe organizatorice, dar, oricum, reglementau, câtuși de puțin, conduita funcționarilor, ridicând anumite bariere în calea abuzurilor și samavolnici-

ilor birocratice. În locul lor s-a format un vid moral cu trăsăturile care îi sunt proprii: abuzul, cinismul, corupția. Pornind de la această stare de lucruri, autorul consideră că pregătirea și perfecționarea cadrelor din administrația publică trebuie să se bazeze pe anumite principii care ar contribui la dezvoltarea spiritului de răspundere sporită și conștiință civică, inclusiv a unui șir de calități etice specifice, cum ar fi datoria cetățenească, onestitatea și incoruptibilitatea. Aceste adevăruri științifice și morale promovate de Mihail Platon sunt actuale ca niciodată pentru activitatea administrativă de astăzi.

Nu întâmplător el revine de mai multe ori asupra investigațiilor privind etica și eticheta funcționarului public [1, p. 216-240]. Autorul se axează pe studiul unor aspecte ale istoricului fenomenului de etică, ca apoi să demonstreze interdependența dintre aspectul etic al funcționarului public și nivelul culturii generale a acestuia, procedând ulterior la analiza stilului comportamental administrativ în activitatea organelor administrației publice, evidențiind îndeosebi însemnătatea normelor etice în activitatea cadrelor de conducere.

În același timp, în studiile sale el abordează și alte probleme de care depinde eficiența administrației publice, analizează, în special, modul remunerării funcționarilor publici, care se bazează, în viziunea autorului, mai mult pe principiul vechimii în muncă, dar nu al performanței. Vorbind despre necesitatea unei eventuale reforme în acest domeniu, se consideră că ar fi optim de efectuat trecerea totală la sistemul funcțional prin forme flexibile ale sistemelor de remunerare, care să fie întemeiate pe performanța profesională.

Problema cadrelor din administrația publică este examinată de Mihail Platon într-o strânsă legătură cu activitatea Academiei de Administrație Publică, a cărei menire a fost și este de a contribui la soluționarea problemelor existente în acest domeniu.

Vorbind despre calea de afirmare a Academiei, el reiterează ideea că la începuturi exista o opinie eronată, precum că în genere nu este nevoie de a pregăti în mod special funcționari de stat. Auzind aceste păreri, scrie Mihail Platon, mă gândeam: „*Cât de incompetent trebuie să fii, ca să nu-ți dai seama, că venirea la posturile de conducere a unor lucrători nepregătiți tocmai acum, când este stringent necesar de a promova reformele economice, sociale și politice, a cazat lânzeala aparatului administrativ la toate nivelurile*” [9, p. 25].

Depășirea acestei situații el o vedea pe calea modernizării continue a Academiei în calitate de centru național de promovare a politicii de stat în domeniul administrației publice, de instruire a personalului din serviciul public și de asigurare științifică și metodologică a activității autorităților publice. Aceste viziuni promovate de Mihail Platon nu și-au pierdut din actualitate, ba, dimpotrivă, acea opinie eronată exprimată la începuturi de unii „precum că în genere nu este nevoie de a pregăti în mod special funcționari de stat” continuă să mai constituie modul perimat de gândire a unor demnitari actuali, care nu sunt în stare să înțeleagă rolul unei astfel de instituții de învățământ, confirmat și de practica țărilor europene avansate, întru susținerea, prin pregătirea cadrelor de înaltă calificare, efectuarea cercetărilor științifice și asistenței metodologice, a proceselor reformatoare actuale din administrația publică a Republicii Moldova.

c) Studii privind procesul de reformare a administrației publice

Una dintre preocupările științifice ale lui Mihail Platon a fost investigarea diferitelor aspecte ale reformei administrației publice. Astfel, lucrarea „*Guvernarea Republicii Moldova: probleme și căutări*” [13] reprezintă o sinteză a tranziției de la sistemul totalitar spre sistemul democratic de guvernare. Problemele tranziției se examinează într-un sens larg, analizându-se situația poli-

tică și social-economică din RSSM în anii 1985-1991 în contextul evenimentelor din URSS, parcurgerea căii spre independență, precum și situația controversată din primul deceniu de independență, numit de autor „etapa marilor speranțe și a modestelor realizări”.

Tot aici se analizează necesitatea modernizării administrației publice atât de nivel central, precum și de nivel local, autorul venind cu unele soluții privind principiile de constituire a serviciului public și argumentând necesitatea unui departament de gestionare a sistemului administrației publice.

Încă în anul 1995, în studiul „*Reforma administrației publice - operă colectivă a națiunii*” [1, p. 242-251], Mihail Platon menționa că pentru multe țări reforma administrației publice nu reprezintă o problemă nouă. În ultimii 20 de ani, țările occidentale, într-o formă sau alta, au reformat raporturile stabilite între statul central și puterile locale. Țara noastră, ca și celelalte țări ieșite din fosta Uniune Sovietică, se confruntă în rezolvarea acestei probleme cu mai multe dificultăți legate de moștenirea istorică, de procesul tranziției la economia de piață, de integrare într-un nou context internațional.

Autorul formulează unele obiective ale reformei în administrația publică locală, analizează organizarea procesului de reformare a administrației publice locale, specificând că reforma trebuie să devină un proces, care să se desfășoare pe etape, pe trepte. Un alt moment important este rolul care îi revine Guvernului și administrației centrale. Guvernul nu va fi indiferent față de tot ce va avea loc în localități, chiar dacă ele se vor administra autonom. În cadrul reformei administrației publice este foarte important să se schimbe și mentalitatea, comportamentul, contribuind la educarea treptată a funcționarilor și a cetățenilor, la schimbarea relațiilor reciproce.

Mihail Platon apreciază pozitiv reformele din administrația publică efectuate în

conformitate cu adoptarea pachetului de legi din 1998, specificând că astfel de modificări în viața administrației din Moldova vor determina definitiv rolul și locul statului în raport cu societatea civilă. Iată deci, menționează dumnealui, că timpurile se schimbă și evoluția spiritelor accelerează, determinând uneori transformări instituționale pe care nu le bănuiam ca fiind atât de aproape.

Reforma administrației publice trebuie să contribuie la ordonarea întregii construcții a statului moldovenesc, consideră Mihail Platon. El promovează ideea modernizării structurale și funcționale a administrației publice din Republica Moldova, plecând de la necesitatea funcționării mai eficiente a instituțiilor guvernamentale, dezvoltării unei baze de resurse umane, capabile să lucreze eficient în cadrul sistemelor economice și sociale în continuă schimbare până la atingerea scopului de aderare la Uniunea Europeană.

Viața ne demonstrează tot mai mult, subliniază dumnealui, necesitatea elaborării strategiei de reformare a administrației publice de lungă durată cu baza extinsă în întregul sector public, care ar include scopuri și obiective caracteristice pentru o reformă structurală și funcțională. Reperle reformei întru ajustarea structurală și funcțională a sectorului administrației publice ar trebui să se refere la următoarele domenii: administrația de stat, autoadministrarea locală, serviciile publice, protecția drepturilor cetățenilor, metodele și tehnicile de administrare, statutul funcționarilor publici și sistemul de instruire a acestora.

În colaborare cu alți autori - A. Simboțeanu, T. Popescu, T. Deliu - Mihail Platon analizează în lucrarea *„Reforma administrației publice în Moldova: realizări și perspective”* [8] desfășurarea reformei administrației publice în primii zece ani de independență a Republicii Moldova. Lucrarea reprezintă un studiu complex asupra problemelor reformei administrației publice, evidenți-

indu-se aspectele conceptuale, descrierea istoricului reformei, organizării procesului de reformare a administrației publice. Compartimente aparte sunt dedicate evoluției reformei administrației publice locale, precum și reorganizărilor instituționale și funcționale desfășurate la nivelul administrației publice centrale. Prin analiza sistemelor comparate în administrația publică locală se reușește de a elucida experiența de reformare a administrației publice în așa țări ca Polonia, Ungaria, Cehia, Bulgaria, Slovacia, Federația Rusă.

Reforma administrației publice este concepută de Mihail Platon ca o acțiune care urmează să schimbe situația spre bine în toate sferele vieții sociale. Trăim într-o perioadă când toate problemele care se referă la dezvoltarea administrației publice sunt actuale. La fel de actuală este și administrația publică în ansamblu în cadrul sistemului social global. El identifică unele dintre acestea, care sunt mai pronunțate și cărora ar trebui să le acordăm o atenție mai mare. Acestea sunt reforma administrației publice, îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Moldova, pregătirea și perfecționarea profesională a funcționarilor din administrația publică, criza de autoritate în organele statului.

Mihail Platon dedică un studiu special acestei teme cu genericul *„Să evităm criza de autoritate în structurile statului”* [1, p. 265-276]. Încă șaisprezece ani în urmă dumnealui vorbea despre necesitatea evitării crizei de autoritate în structurile statului, o teză foarte actuală pentru situația din zilele noastre. În legătură cu situația social-economică deplorabilă cu care Republica Moldova pășise în secolul al XXI-lea, autorul, efectuând niște investigații de esență, conchide că, în cazul în care situația social-economică și politică nu va fi ameliorată, ne-am putea confrunta cu o criză de autoritate în structurile statului, care ar putea deveni fatală atât pentru stat, precum și pentru poporul acestei țări. Competența

și profesionalismul se află la baza formării autorității, calitate necesară oricărui conducător, oricărui organ de conducere. În acest sens dumnealui menționează că „puterea poate fi dăruită, poate fi succedată, dar autoritatea poate fi doar cucerită prin muncă eficientă și conștientă de zi cu zi”. Organele de stat din țară vor obține o autoritate bine meritată numai atunci, menționează Mihail Platon, când în dezvoltarea structurilor statale se va sesiza importanța factorului uman. Aceasta înseamnă că în perioada actuală, mai mult ca oricând, accentul trebuie pus pe o comunitate înalt spirituală, bazată pe drepturile și libertățile omului, eliminând fenomenele negative din societate - anarhia, viclenia, demagogia, corupția etc.

Actualitatea acestor viziuni ale lui Mihail Platon pentru procesul actual de reformare a administrației publice nu se cere a fi argumentată, ele vin să constituie, în opinia noastră, un suport metodologic pentru diriguitorii acestor reforme aflate în plină desfășurare.

d) Studii comparate vizând sistemele de administrație publică

Opera științifică a lui Mihail Platon conține și unele studii, care vizează, într-o formă sau alta, și aspectele comparate privind diferite sisteme de administrație. Având mai multe vizite de documentare în străinătate, dumnealui nu rata posibilitatea de a studia experiența țărilor vizitate în domeniul administrației publice și de a publica unele studii destul de utile pentru tânăra știință a administrației din Republica Moldova.

Astfel, în studiul *„Serviciul civil din SUA - o sferă ce presupune competență, devotație și dăruire de sine”* [1, p. 306-314] menționează că pentru tânărul nostru stat și democrația pe care vrem s-o instaurăm la noi este foarte importantă experiența țărilor care au trecut prin încercările începuturilor. Ocazia care ni s-a oferit de a vizita SUA pentru a lua cunoștință de sistemul de lu-

cru al organelor de stat și de administrație publică de acolo, menționează dumnealui, ne-a fost de un real folos și ne-a mobilizat la accelerarea lucrului privind perfecționarea sistemului de pregătire a cadrelor ce sunt implicate direct în procesul de reformare a administrației publice din Republica Moldova.

După o analiză minuțioasă a organizării și funcționării Serviciului public în SUA, prin exemple concrete și date statistice relevante, Mihail Platon menționează că nu există un sistem sau o formă unică de administrare publică „corectă” sau „perfectă”, care ar trebui să fie exportată sau importată din altă țară. În acest sens se deduce că numai Republica Moldova poate găsi pentru problemele sale soluții potrivite contextului său politic, economic și social, moștenirii sale culturale și istorice.

În alte studii [10, p. 63-68; 11, p. 32-42] se analizează structurile administrației publice în unele țări europene, cum ar fi Austria, Finlanda, Suedia, Franța, Marea Britanie, Germania. Autorul este preocupat și de analiza experienței reformării sistemelor constituționale în țările străine ca: Marea Britanie, Irlanda de Nord, Statele Unite ale Americii, Franța, Italia, Germania, Portugalia.

În atenția autorului sunt și problemele analizei comparate a politicii de personal, într-o abordare complexă, cum ar fi recrutarea, selectarea, încadrarea în serviciul public, promovarea personalului, instruirea personalului din administrația publică, precum și sistemul de evaluare a performanțelor funcționarilor publici. El elucidează în acest domeniu experiența Franței, Canadei, Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii. Problemele politicii de personal sunt analizate prin studierea experienței din administrația publică, mobilitatea funcționarilor publici [12, p. 93-117].

În studiul *„Să tindem spre o țară cu sistem profesional ierarhic contemporan în administrația publică”* [1, p. 325-332] se exa-

minează problema profesionalismului, în general, și profesionalismului în domeniul administrației publice, în particular, care, în viziunea autorului, se intersectează direct cu cultura profesională ce își găsește expresie în cunoștințele din domeniul profesat, în capacitatea de a transmite aceste cunoștințe și de a le aplica în activitatea administrativă practică. Răspunzând la întrebarea, spre ce trebuie să tindem, autorul vine cu descrierea experienței în acest domeniu în așa țări ca: Belgia, Germania, Spania, Franța, Luxemburg, care au acumulat o bogată experiență în domeniul activității profesionale în sfera administrației publice

c) Studii de menire didactică

Alături de activitatea de cercetare, Mihail Platon a practicat, după cum s-a menționat deja, și activitatea didactică, pregătind și realizând mai multe cursuri, unul dintre ele fiind *„Introducere în știința administrației”* [7]. Manualul pregătit pentru acest curs abordează unul dintre cele mai puțin explorate domenii științifice și didactice, cum ar fi constituirea și funcționarea administrației publice a unui stat suveran și independent, care a avut parte de un trecut totalitar.

Manualul reprezintă una dintre puținele investigații științifico-didactice în doctrina autohtonă a științei administrației elaborat după rigorile paradigmei educaționale europene. Astfel, autorul abordează natura și funcțiile administrației publice în condițiile edificării unei administrații publice moderne, analizează sistemul organelor administrației publice atât de nivel central, cât și de nivel local, în contextul evoluției administrației publice. Manualul se bazează pe un vast material științific, inclusiv pe lucrări elaborate și editate atât în țările Uniunii Europene, precum și în Statele Unite ale Americii, unde autorul a avut câteva stagii de documentare.

Formularea obiectivelor didactice pentru fiecare temă, expunerea subiectelor de evaluare la teme, propunerea studiilor de

caz și subiectelor pentru discuții, precum și lista literaturii științifice recomandate, reprezintă acele componente care aliniază manualul respectiv la rigorile europene.

Încă o lucrare cu un pronunțat caracter didactic este *„Istoria administrației publice din Moldova”* [6]. Mihail Platon, în colaborare cu alți autori - A. Roman, S. Roșca, T. Popescu - dezvăluie evoluția formelor și sistemelor de administrare în Moldova pe parcursul a mai bine de șase sute de ani. Descrierea administrației de diferite niveluri în aspectul ei evolutiv, pornind de la constituirea sistemului de administrare în Moldova istorică, continuând cu etapele ulterioare pentru care sunt caracteristice diferite modele de administrare, în dependență de regimurile politice existente în perioadele respective și terminând cu constituirea sistemului actual de administrație în Republica Moldova. Vom menționa că studiul respectiv reprezintă o investigație complexă bazată pe metodologia general umană și conceptul obiectivității evoluției istorice. Documentele istorice autentice analizate, precum și cercetările științei istorice contemporane au permis realizarea obiectivelor trasate privind evoluția istoriei administrației publice în Moldova.

Un loc deosebit în arsenalul cercetărilor cu caracter didactic, dar și cu o pondere monografică semnificativă îl ocupă studiile fundamentale elaborate și editate în ultimii ani de viață ale autorului, și anume *„Administrația Publică, Curs universitar”* [15] și *„Administrația Publică, Curs de lecții”* [16]. Acestea sunt niște lucrări complexe, de proporții, care inserează material pentru mai multe cursuri universitare, conținând compartimente dedicate statului și administrației publice în ansamblu, contextului istoric al evoluției administrației publice din perioada medievală până în prezent, analizei organismelor democratice centrale ale statului la etapa actuală, problemele organizării și funcționării administrației publice locale, serviciului public, conduce-

rii și efectuării controlului în administrația publică. Prima lucrare, menționată mai sus, mai conține și un scurt dicționar de teorie și practică a administrației publice, care vine să fie de real folos pentru acei care studiază știința administrației.

Printre studiile fundamentale se înscrie și lucrarea „*Conducerea statului*” [17], o cercetare cu caracter monografic, dar și cu pondere didactică importantă în care se examinează un spectru larg de teme vizând știința administrației, printre ele fiind necesitatea reformei administrației publice, corelarea acesteia cu reforma economică și reducerea sărăciei, prevenirea și combaterea corupției, ameliorarea situației sociale, promovarea unor politici active în domeniul sănătății, învățământului și educației, științei și inovării, dezvoltării culturii, strategiei dezvoltării umane în ansamblu.

Trecând în revistă moștenirea științifică a ilustrului savant și om de stat Mihail Platon, vom menționa că studiile sale au evoluat de la forma unor articole de investigație dedicate anumitor sfere ale activității administrative, spre elaborări științifice complexe, cu caracter fundamental, cum sunt studiile enunțate mai sus. În ansamblul lor, ele constituie o contribuție valoroasă la dezvoltarea științei administrației din Republica Moldova, care se cere a fi valorificată, în viziunea noastră, pe câteva căi principale.

Una dintre ele se referă la punerea în circuitul de investigație, de către cercetătorii din domeniul științei administrației, a elaborărilor realizate de Mihail Platon. Îndee-sebi, ele sunt utile pentru tinerii cercetători, care pot regăsi în aceste studii o bună bază metodologică pentru cercetările efectuate. Domeniile de cercetare de care a fost preocupat Mihail Platon pot fi și trebuie continuate prin diversificarea și aprofundarea subiectelor de investigație, care ar răspunde solicitărilor, actuale și de viitor, ale teoriei și practicii administrației publice.

O altă cale este folosirea moștenirii științifice a lui Mihail Platon în procesul de formare și dezvoltare profesională a funcționarilor din administrația publică. Tineretul studios are posibilitate să se familiarizeze din opera sa cu diferite aspecte ale științei administrației, să folosească conținuturile ei în formarea lor profesională. Studiile menționate servesc drept sursă de referință pentru cadrele didactice în realizarea procesului educațional în domeniul administrației publice.

În cele din urmă, considerăm că studiile științifice realizate de Mihail Platon pot servi drept sursă utilă pentru funcționarii publici în exercițiu, preocupați de activitățile practice. Or, în cercetările sale se conțin multe recomandări folositoare cu caracter empiric, care reies din bogata sa experiență nu numai ca cercetător și cadru didactic, dar și ca personalitate preocupată, la anumite etape ale vieții, de activitatea administrativă practică în organele administrației publice.

În recenzia la Culegerea de studii „*Pre-gătirea funcționarilor de stat: în căutarea concepției*”, consacrată comemorării a 85 de ani de la nașterea lui Mihail Platon, domnul Teodor Popescu, doctor în istorie, profesor universitar, veteran al Academiei, menționează: „*Amintirile cele mai plăcute despre un om-personalitate sunt lucrurile și faptele lăsate de el ca moștenire*”. Împărtășind această opinie a domniei sale, reiterăm și spusele regretatului Mihail Platon, care ne-a lăsat o bogată moștenire științifică, expuse în epilogul la cartea autobiografică intitulată „*Viața mea*”: „*Vreau să vă spun, însă, că de-a lungul vieții nu am căutat să fac o negustorie cu statul căruia i-am slujit, că am muncit din convingere și cu speranța realizării ideilor mele despre un viitor fericit*”. Acesta a fost savantul și omul de stat Mihail Platon, slujitor fidel al administrației publice.

BIBLIOGRAFIE

1. Platon Mihail, Pregătirea funcționarilor de stat: în căutarea concepției, Culegere de studii (responsabil de ediție A. Simboreanu), Chișinău, AAP, 2017, 335 p.
2. Platon Mihail, Infrastructura socială în perioada de tranziție, Chișinău, AAP, 1995, 194 p.
3. Platon Mihail, Probleme ale politicii sociale: Reflecții pe marginea Programului de activitate a Guvernului Republicii Moldova pentru anii 1994-1997, Chișinău, AAP, 1995, 60 p.
4. Platon Mihail, Moroșanu C., Eftimie N., Chelaru C., Pepelea N., Barbaroșie A., Funcționarul public: principii și norme comportamentale, Chișinău, AAP, 1995, 148 p.
5. Platon Mihail, Serviciul public în Republica Moldova, Chișinău, AAP, 1997, 222 p.
6. Platon Mihail, Roșca S., Roman A., Popescu T., Istoria administrației publice din Moldova, Chișinău, AAP, 1998, 460 p.
7. Platon Mihail, Introducere în știința administrației publice, Chișinău, AAP, 1999, 377 p.
8. Platon Mihail, Simboreanu A., Popescu T., Deliu T., Reforma administrației publice în Moldova: realizări și perspective, Chișinău, AAP, 2001, 238 p.
9. Platon Mihail, Academia de Administrare Publică – un centru de studii de factură europeană. În: Un deceniu de împliniri, Chișinău, GRAFICART, 2003, p. 17-47.
10. Platon Mihail, Introducere în studiul „Statul și Administrația Publică”, Chișinău, 2004, 135 p.
11. Platon Mihail, Organisme democratice funcționale ale statului, Chișinău, AAP, 2004, 245 p.
12. Platon Mihail, Conducerea în administrația publică, Chișinău, AAP, 2004, 188 p.
13. Platon Mihail, Guvernarea Republicii Moldova: probleme și căutări, Partea I, Chișinău, 2004, 300 p.
14. Platon Mihail, Viața mea (memorii), Chișinău, 2005, 472 p.
15. Platon Mihail, Administrația Publică, Curs universitar, Chișinău, 2007, 926 p.
16. Platon Mihail, Administrația Publică, Curs de lecții, Chișinău, 2008, 736 p.
17. Platon Mihail, Conducerea statului, Probleme, căutări, soluții, Chișinău, 2009, 572 p.
18. Simboreanu Aurel, Pășind prin timp, măsură ni-i deceniul. În: Un deceniu de împliniri, Chișinău, GRAFICART, 2003, p. 49-64.
19. Simboreanu Aurel, Contribuții valoroase la dezvoltarea științei administrației (Unele reflecții asupra moștenirii științifice a lui Mihail Platon). În: Administrarea Publică, revistă metodică-științifică, nr. 2, 2011, p. 9-16.
20. Țopa Tudor, Fondatorul unei prestigioase academii (Mihail Platon). În: Condamnați la zbucium, Chișinău, Editura Universul, 2003, p. 228 -235.

Prezentat: 2 august 2017.

E-mail: prorector_as@aap.gov.md